

Regeringskansliet,
Näringsdepartementet

Remiss av slutbetänkandet Vägen till självkörande fordon (SOU 2018:16)

Datainspektionen har granskat betänkandet utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter. Yttrandet är begränsat till mer övergripande frågor och frågor av väsentlig betydelse för den enskildes personliga integritet.

När det gäller författningsförslagen har Datainspektionen valt att begränsa synpunkterna till att avse förslaget till lag (2019:000) om automatiserad fordonstrafik (fortsättningsvis förkortad LAF), förslag till förordning (2019:000) om automatiserad fordonstrafik (fortsättningsvis förkortad FAF) samt förslaget till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460).

Sammanfattning

Datainspektionen bedömer att förslaget sannolikt kommer leda till hög risk för de registrerade, särskilt med hänsyn till att det rör sig om ny teknik och att det potentiellt kan omfatta en stor del av befolkningen. Detta, liksom förslagets delvis brottsförebyggande syfte, skapar krav på att det måste finnas en väl genomförd integritetsanalys. Datainspektionens bedömning är att den analys som betänkandet innehåller inte är tillräcklig, utan att det krävs ytterligare arbete.

Utöver detta behöver utrymmet för nationella bestämmelser i form av lag eller föreskrifter analyseras vidare utifrån internationell rätt, såsom EU:s rättighetsstadga. Överensstämmelsen med dataskyddsförordningen behöver i vissa delar ses över, som när det gäller tillsynsverksamhetens utformning och registrerades rättigheter. Författningstexten kan även behöva göras tydligare i vissa delar för att underlätta tillämpningen och undvika ändamålsglidningar.

När det gäller förslagen avseende inskränkt tillståndskrav för kamera, bör förslaget analyseras och anpassas vidare utifrån dataskyddsförordningens bestämmelser och den nya kamerabevakningslagen (2018:1200).

Utrymmet för nationell lagstiftning bör analyseras vidare

Datainspektionen efterfrågar en analys samt en bedömning av hur förslagen förhåller sig till det utrymme som dataskyddsförordningen ger till nationell lagstiftning. Vidare måste lagstiftaren i det fortsatta arbetet ta hänsyn till de krav som ställs upp i regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga.

Det är viktigt att den nationella regleringen enbart omfattar sådant som dataskyddsförordningen ger utrymme för.

Dataskyddsförordningen artikel 6.2 tillåter att förordningens regler specificeras i nationell lagstiftning när det gäller behandling som sker enligt artikel 6.1 c och e dataskyddsförordningen. Enligt artikel 6.3 dataskyddsförordningen ska den nationella rätten uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionellt mot det legitima mål som eftersträvas. När förslaget innebär begränsningar i de rättigheter som de registrerade ges genom dataskyddsförordningen, måste även artikel 23 dataskyddsförordningen tas i beaktande. Skäl 41 i dataskyddsförordningen ställer vidare krav på att den nationella rätten ska vara tydlig, precis och förutsägbar för de personer som omfattas av bestämmelserna.

Ändamålsbegränsning

Enligt grundläggande dataskyddsprinciper ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttrycklig angivna berättigade ändamål och uppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande för ändamålen (uppgiftsminimering). Vilka personuppgifter som är nödvändiga måste således bedömas gentemot konkreta ändamål. Därmed saknas följande aspekter i utredningens analys:

- Vad är det övergripande målet med personuppgiftsbehandlingen?
- För vilket/vilka konkreta ändamål ska behandlingen ske?
- Hur kan antalet uppgifter, myndigheternas tillgång och uppgifternas lagringstid minimeras och fortfarande tillgodose de konkreta ändamålen?¹

¹ Denna analys kan med fördel göras utifrån de krav som ställs upp i den s.k. Tele2-domen (jfr C-203/15 Tele2 Sverige).

- Måste de uppgiftskategorier som ska lagras definieras tydligare för att inte riskera att täcka in mer än avsett?²

Enligt utredningens förslag ska uppgifter bl.a. samlas in för att tillhandahållas till verksamhet för vilken staten ansvarar enligt lag eller annan författning när det gäller att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott (jfr 3 kap. 7 § p. 1 LAF). Den skrivningen är vag och lämnar öppet för en omfattande personuppgiftsbehandling, som inte synes vara avsedd. Bland annat inskränker inte skrivningen möjligheten att inhämta uppgifter om den som inte själv är brottsmisstänkt eller vid andra brott än trafikbrott.

En ändamålsbeskrivning ska som anges ovan vara så utförlig att det går att avgöra vilka personuppgifter som är nödvändiga för att uppnå ändamålet. Även behandlingen av dessa personuppgifter ska sedan minimeras till vad som är nödvändigt.

En behandling av personuppgifter kan bl.a. innebära att personuppgifter samlas in, lagras, lämnas ut eller i övrigt används. Under vilka omständigheter och på vilka villkor behöriga nationella myndigheter ska ges tillgång till insamlade personuppgifter från självkörande fordon behöver klargöras samt även på ett tydligare sätt framgå av lagregleringen. Exempelvis görs bedömningen på sidan 764 att flertalet trafikbrott blir uppklarade inom kort tid, men att en längre lagringstid krävs för ett fåtal brottstyper. Mot den bakgrunden borde det utredas om det är lämpligt att brottsutredande verksamheters tillgång till uppgifterna ges för alla brottstyper under hela den beslutade lagringstiden, eller om denna tillgång kan begränsas ytterligare utifrån ändamålet.

Vidare ska uppgifterna enligt förslaget tillhandahållas enskilda som ska kunna ta till vara sina rättigheter i en civilrättslig process. Det bör då klargöras vilka enskilda som avses och under vilka förutsättningar ett utlämnande får ske.

En mer utförlig integritetsanalys

Datainspektionen efterfrågar en mer utförlig analys av förslagets inverkan på den enskildes personliga integritet. En sådan analys krävs för att kunna bedöma om förslaget till en ny lagringsskyldighet uppfyller de krav som integritetsskyddslagstiftningen ställer.

² Exempelvis kan det utredas om det för de som ska tillämpa regelverken är tydligt vad ett felmeddelande får innehålla eller vad som menas med ett "tillbud".

Utredaren har i avsnitt 13.15 gjort en bedömning att den behandling av personuppgifter som förslaget innebär är av ett allmänt samhällsintresse och att förslaget är proportionerligt. På sidan 744 fastslås att de uppgifter som föreslås lagras i sig är harmlösa och att de personer som kommer beröras av förslaget till en början kommer vara ytterst begränsade, samt att de som inte vill avslöja den av utredningen föreslagna insamlingen och lagringen av personuppgifter kommer ha möjlighet att använda sig av manuella fordon. Datainspektionen anser att det måste tas i beaktande att förslaget har ett brottsförebyggande syfte, att det rör sig om ny teknik och att det lagstiftningen reglerar i framtiden kan komma att omfatta en stor del av befolkningen. Integritetsanalysen måste därmed vara väl genomförd.

Det är positivt att utredningen i detta slutbetänkande har valt att begränsa de uppgifter som ska samlas in i brottsförebyggande syfte. Dock krävs ytterligare arbete för att bedöma insamlingskravets proportionalitet. Slutbetänkandets analyser är en början på detta arbete, men kan inte ses som färdigställt.

Frågan om en föreslagen personuppgiftsbehandling är proportionerlig i förhållande till det som behandlingen är till för att uppnå besvaras genom en integritetsanalys. En förutsättning för att kunna göra en integritetsanalys är att det gjorts en noggrann kartläggning och beskrivning av den föreslagna personuppgiftsbehandlingen och dess ändamål. Först därefter är det möjligt att utreda om behandlingen av personuppgifter är nödvändig utifrån det som lagstiftaren vill uppnå. En noggrann kartläggning är också nödvändig för att kunna utreda riskerna för de registrerades rättigheter och friheter, om det finns mindre integritetskänsliga alternativ samt vilka åtgärder som kan krävas för att hantera riskerna.

Datainspektionen anser att det i nuläget saknas flera delar i utredarens analys. Det behöver göras en utförligare bedömning av integritetsriskerna med varje föreslagen personuppgiftsbehandling. Det är otillräckligt att som utredningen gör ange att den praktiska implementationen av säkerhetsåtgärder och skydd för registrerade kan genomföras av marknaden i senare led.³ Att det är praktiskt möjligt att uppnå ett tillräckligt skydd för registrerades rättigheter måste analyseras redan under lagstiftningsstadiet. En sådan analys kan med fördel gå igenom möjliga upplägg för personuppgiftsbehandlingen, så att risker kan konkretiseras och diskuteras på ett icke-abstrakt sätt. Inte bara uppgifterna i sig, utan även metoderna för insamling, lagring och samkörning av information påverkar

³ Jfr slutbetänkandet s. 766 ff.

integritetsrisken.⁴ Eventuella oförutsedda eller oönskade effekter bör analyseras särskilt. I denna bedömning är det även relevant att titta på vilka andra uppgifter som kan tänkas samlas in av de personuppgiftsansvariga och hur denna information vid en förundersökning skulle kunna samköras med de uppgifter för vilka det finns en lagringsskyldighet.

Som utredaren själv uppmärksammat på sidan 735 i remissen liknar den föreslagna lagringsskyldigheten det system som funnits för elektronisk kommunikation. Utredningen har även hänvisat till en av de utredningar som gjorts rörande datalagring av kommunikationsuppgifter, med bedömningen att det är godtagbart att samla in uppgifter om de är absolut nödvändiga för att skapa förutsättningar för att utreda brott, även om brottet har ett förhållandevis lågt straffvärde.⁵ Datainspektionen vill i detta sammanhang framhålla att den dåvarande svenska tillämpningen har underkänts genom Tele2-domen. Detta har föranlett ytterligare en utredning rörande datalagring. Datainspektionen har i sitt remissvar framhållit att även detta lagförslag inte tillräckligt tagit hänsyn till de slutsatser som dras i Tele2-domen och förslagets förhållande till EU:s rättighetsstadga.⁶ Oavsett det bedömer Datainspektionen att analysen av proportionaliteten till större del måste göras utifrån de omständigheter som föreligger i det aktuella fallet. Datainspektionen efterfrågar således en djupare analys och en bedömning av hur aktuellt förslag förhåller sig till EU:s rättighetsstadga.

Datainspektionen saknar bl.a. följande aspekter i utredningens analys:

❖ Risker

- Hur kommer de föreslagna personuppgiftsbehandlingarna möjliggöra en kartläggning av en enskild?
- Hur kan de föreslagna personuppgiftsbehandlingarna kombineras med annan information för att kartlägga en enskild?
- Vilka indirekta uppgifter om enskild kan registreras, beroende på metod och upplägg för den föreslagna personuppgiftsbehandlingen?
- Vilka risker finns det för förvanskning av information som ska användas i en rättslig process?

⁴ Exempelvis skulle aktiveringen av automatiserad körning kunna ge information om fordonets samtliga start- och stopptider, i det fall det automatiska läget sätts igång på nytt varje gång bilen sätts på. Detta skulle kunna användas för att exempelvis kartlägga sannolika arbetstider, eller på annat sätt fastställa dagliga vanor.

⁵ Utredaren hänvisar på s. 739 i slutbetänkandet till Ds 2014:23 s. 68.

⁶ Se Datainspektionens remissvar av den 31 januari 2018, dnr 02403-2017, över betänkandet Datalagring – brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75), <https://www.datainspektionen.se/globalassets/dokument/remissvar/2018-01-31-yttrande-datalagring.pdf>

- ❖ Integritetsskyddande åtgärder
 - Hur kan det möjliggöras att de registrerade får tillräckliga garantier som möjliggör ett effektivt skydd mot riskerna för missbruk av deras uppgifter?
 - Hur kan det säkerställas att den registrerade kan utöva sina rättigheter?
 - Bör och kan krav på vissa säkerhetsåtgärder ställas upp i lag?
 - Hur kan lagtexten göras tydligare, för att undvika en ändamålsglidning?

Ökad tydlighet i lagförslaget

Författningstextens utformning och upplägg

Datainspektionen konstaterar att utredningens disposition och upplägg i många fall inte gör det möjligt att koppla de generella analyser som görs till avvägningarna i de konkreta författningsförslagen. Vidare har författningsförslagen många gånger en utformning som gör den svårsläst utan vidare vägledning genom en författningskommentar. Anledningen till att vissa specifika termer valts i de förslagna författningstexterna framgår inte av slutbetänkandet.

Datainspektionen bedömer att det är svårt att tolka innebörden av vissa termer i lagförslaget, som riskerar att få ett brett omfång. Vad "databehandling", "uppgifter" och "säkerhetsåtgärder" avser skulle gärna kunna definieras tydligare i det inledande kapitlet i LAF. Observera att alla eventuella definitioner som avser personuppgiftsbehandling måste vara samstämmiga med de definitioner som uppges i artikel 4 dataskyddsförordningen.

Likaså kan 3 kap. 7 § p. 2 LAF, där det enligt förslaget endast står skrivet "enskilda", förtydligas på så sätt att det lättare går att utläsa vilka parter som avses. Utredningen har i vissa delar utrett vilka parter bestämmelsen kan komma att inkludera, men denna analys behöver fördjupas och avspeglas på ett tydligare sätt i lagtexten. I det fall försäkringsbolag eller andra enskilda änfordonsägaren och den registrerade ska kunna ta del av uppgifterna, måste konsekvenserna av detta samt eventuellt nödvändiga säkerhetsåtgärder analyseras noga.

Möjligheten att meddela ytterligare föreskrifter måste vara tydligt avgränsad

I 3 kap. 2 § LAF anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om de uppgifter som avses i första till tredje stycket samma lag. I 22 § samma kapitel stadgas att

regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om uppgifter, databehandling och skyddsåtgärder som den lagringsskyldige enligt 9 § ska vara skyldig att vidta.

En författning som utgör en rättslig grund för personuppgiftsbehandling bör vara tydlig och precis och hur författningen ska tillämpas bör vara förutsägbart för de personer som omfattas av den.⁷ Datainspektionen anser att det nuvarande lagförslaget i nuläget inte når upp till detta krav, då det fastställda utrymmet för ytterligare föreskrifter om uppgifter och databehandling är alltför otydligt. Innebörden av bestämmelserna måste förtydligas.

Datainspektionen bedömer att förslaget i sin nuvarande utformning riskerar att innebära ett betydande intrång i form av övervakning och kartläggning av enskildas personliga förhållanden. Det innebär att kraven i regeringsformen 2 kap. 6 § kan behöva beaktas, vilket kan medföra att skyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten endast får begränsas genom lag. Vidare kan det begränsa möjligheten att genom föreskrifter läka brister i en otydlig författningstext, eller att genom föreskrifter utvidga rättighetsinskränkningen.

Vidare bedömer Datainspektionen att det i nuläget kan bli oklarheter i hur möjligheten att meddela föreskrifter ska fördelas mellan Datainspektionen och Transportstyrelsen. Detta då båda parter enligt förslaget har en möjlighet att utfärda föreskrifter avseende *uppgifter*. I det fall både Transportstyrelsen och Datainspektionen ska ha möjlighet att utfärda föreskrifter på det beskrivna sättet skulle även dessa oklarheter kunna avhjälpas genom tydligare definitioner och bestämmelser avseende föreskrifternas innehåll.⁸

I det fall Transportstyrelsen bedöms kunna utfärda vissa föreskrifter som kan ha påverkan på integritetsskyddet, bör det övervägas om det ska införas en samrådsskyldighet med Datainspektionen innan sådana föreskrifter utfärdas.

Den registrerades rättigheter

Lagstiftaren behöver analysera förslaget utifrån de rättigheter som registrerade har genom dataskyddsförordningen, inkluderat rätten till information (jfr artiklarna 12–14 dataskyddsförordningen).

⁷ Jfr skäl 41 och artikel 6.3 andra stycket sista meningen dataskyddsförordningen.

⁸ Jfr 3 kap. 9 § LAF och 7 § FAF samt 3 kap. 2 § LAF och 5 § FAF.

Datainspektionen förutsätter att 3 kap. 11 § LAF inte är ämnad att inskränka den registrerades rätt till tillgång till sina uppgifter. En läsning av denna paragraf kan dock ge sken av att en sådan inskränkning gjorts. Lagstiftaren bör därför överväga om bestämmelsen kan göras tydligare, exempelvis genom att i paragrafen göra en hänvisning till att bestämmelserna i artikel 15 i dataskyddsförordningen gäller.

Krav på säkerhet

Möjligheten och lämpligheten att utfärda föreskrifter angående säkerhet måste utredas djupare

För att få behandla personuppgifter gäller alltid att den personuppgiftsansvarige ska uppfylla de krav på säkerhet som ställs upp i artiklarna 25 och 32 dataskyddsförordningen. Lagstiftaren bör utreda i vilken utsträckning det är möjligt, lämpligt eller nödvändigt att föreskriva särskilda säkerhetskrav i nationell rätt, och hur dessa krav i så fall bör vara utformade.

Det är lagstiftarens uppgift att se till att kraven på proportionalitet i såväl dataskyddsförordningen som regeringsformen uppnås, i vilket ingår en bedömning av lämpliga skyddsåtgärder. Om lagstiftaren kommer fram till att vissa säkerhetskrav bör införas i nationell rätt, bör det även övervägas om vissa eller alla sådana krav bör fastställas direkt i lag. Detta kan vara särskilt lämpligt för skyddsmekanismer som kan uppföras relativt teknikneutralt, såsom lagstiftning som reglerar åtkomst till uppgifterna.

Utöver detta måste, om Datainspektionen ska ges möjlighet att meddela kompletterande föreskrifter om skyddsåtgärder vid behov, en utredning göras av förhållandet till de befogenheter som Datainspektionen har enligt artikel 36 samt kapitel VI och VII dataskyddsförordningen samt vilka ytterligare ekonomiska medel som kan krävas för fullgörandet av denna uppgift.

Om det gäller tekniska föreskrifter måste även hänsyn tas till anmälningsdirektivet (2015/1535), vilket i vissa fall kan begränsa möjligheten för en myndighet att utfärda föreskrifter.

Konsekvensbedömningar

I samband med att nationell rätt tas fram med stöd av artiklarna 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen bör även artikel 35 övervägas. Lagstiftaren behöver alltså ta ställning till om en konsekvensbedömning enligt artikel 35 krävs och om det i så fall räcker att den genomförs som ett led i lagstiftningsarbetet. Detta behöver särskilt övervägas när det är fråga om en ny teknik och

behandlings art, omfattning, sammanhang och ändamål sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och skyldigheter. Av artikel 35.10 följer att lagstiftaren kan välja att befria den personuppgiftsansvarige från kravet att göra en konsekvensbedömning genom att genomföra en sådan som en del av en allmän bedömning i samband med antagandet av regleringen enligt artikel 6.3. Det är i så fall viktigt att konsekvensbedömningen görs på ett sätt som uppfyller förordningens krav. Lagstiftaren bör tydligt ange hur man resonerat i detta avseende.

I förslaget fastställs att uppgifterna ska lagras utanför fordonet. Detta innebär att det måste finnas tillräcklig säkerhet för uppgifterna när dessa samlas in inuti fordonet, när uppgifterna överförs från fordonet och slutligen hos den eller de servrar där uppgifterna sedan fortsättningsvis behandlas. Överföringen leder till att uppgifterna måste passera flera knutpunkter, vilket i sig ger upphov till en ökad risk för förstöring, förlust eller ändringar av personuppgifterna samt risk för obehörig åtkomst och obefogad spridning av dem. Likaså ökar risken vid användandet av personuppgiftsbiträden, till exempel vid tillhandahållandet av molntjänster. Eftersom lagring utanför fordonet fastställs som ett lagkrav, bör lagstiftaren göra en konsekvensbedömning av detta krav i enlighet med artikel 35 i dataskyddsförordningen.

Hur tillståndsplikten och tillsynen ska utformas måste utredas utifrån förutsättningarna i dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen reglerar hur tillsyn av förordningens bestämmelser ska bedrivas. Bland annat ställs i kapitel VI krav på organisationen, befogenheterna och den oberoende ställningen hos den tillsynsmyndighet som utsetts av en medlemsstat för att övervaka tillämpningen av förordningen.

Enligt 3 kap. 8 § LAF föreslås att den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva frågor om lagringsskyldighet, vilket 6 § i den tillhörande förordningen föreslås vara Transportstyrelsen. Av 3 kap. 10 § LAF framgår att viss behandling av personuppgifter kräver tillstånd.

Enligt artikel 36.5 dataskyddsförordningen finns en möjlighet för medlemsstaterna att genom nationell rätt under vissa förutsättningar kräva förhandstillstånd för en personuppgiftsbehandling. Dessa ersätter då kravet på att i vissa fall begära förhandssamråd enligt artikel 36. De förutsättningar som räknas upp i 3 kap. 10 § LAF avser dock inte någon prövning av om personuppgiftsbehandlingen kommer att ske i enlighet med

dataskyddsförordningen utan avser andra kriterier. Det är således inte fråga om ett sådant förhandstillstånd som avses i artikel 36.5.

Under förutsättning att Transportstyrelsens prövning inte avser att övervaka efterlevnaden av dataskyddsförordningen, har Datainspektionen inget att invända mot att Transportstyrelsen utses som prövningsmyndighet.

När det gäller 3 kap. 28 § LAF i förslaget som fastslår att Datainspektionen ska kunna ta ut vissa avgifter för sin prövning och tillsyn begränsas denna möjlighet av artikel 57.3-4 i dataskyddsförordningen.

Kamerabevakning

Remissens förslag om ett inskränkt tillståndskrav

Utredaren har föreslaget en ändring om ett inskränkt tillståndskrav i kameraövervakningslagen. Datainspektionen har valt att lämna sitt svar i förhållande till de nu gällande bestämmelserna i kamerabevakningslagen.

I vissa fall tillåter eller kräver dataskyddsförordningen att kompletteringar görs i nationell rätt. I kamerabevakningslagen finns bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen avseende kamerabevakning i Sverige. Enligt denna reglering måste normalt myndigheter och andra som utför uppgifter av allmänt intresse ansöka om tillstånd för kamerabevakning. Det finns dock vissa undantag till denna skyldighet. I 9 § punkt 9 anges att tillstånd inte krävs för bevakning som sker för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön från ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren. Detta undantag innebär dock endast att ett tillstånd inte krävs för den beskrivna situationen; kamerabevakningen måste fortfarande vara förenlig med såväl dataskyddsförordningen som annan tillämplig författning. Likaså kommer Datainspektionen fortfarande utöva tillsyn över personuppgiftsbehandlingen.⁹ Detta är särskilt viktigt att tydliggöra då en personuppgiftsansvarig efter tillsyn kan få betala en sanktionsavgift om kamerabevakning inte varit förenlig med dataskyddsförordningen.

Utredaren gör på sidan 899 en bedömning av vad förslaget om att utöka undantaget för tillståndsplikten kommer ha för konsekvenser för samhället och den enskilde. Här framförs bl.a. att information från kameror och sensorer inte behöver sparas eller behandlas på något annat sätt än för

⁹ Jfr slutbetänkandet sidan 898, där det framförs att förslaget innebär att fordonen skulle undantas från kameraövervakningslagens tillämpningsområde, och därmed inte bli föremål för myndighetens tillsyn.

förändret av fordonet och att möjliggörandet av ett användande av kameror utan krav på tillstånd är något som främjar trafiksäkerheten. Att tillstånd inte krävs säger dock inget om huruvida en sådan personuppgiftsbehandling som beskrivs skulle vara, eller genom nationell lagstiftning skulle kunna bli, tillåten. Det kan därför ifrågasättas om ett införande av den föreslagna lagändringen skulle ha de effekter på trafiksäkerheten som redovisats.

Generella synpunkter angående remissens bedömningar gällande kamerabevakning

Generellt för den utredning som gjorts är att den huvudsakligen har haft sin utgångspunkt i kameraövervakningslagen, medan en analys av de krav som finns i den nu gällande dataskyddsförordningen saknas. Att kamerabevakningen måste vara förenlig med dataskyddsförordningen innebär bl.a. att den måste ha en rättslig grund (artikel 6), följa de allmänna principerna om ändamålsminimering och lagringsbegränsning (artikel 5.1), att den enskilde måste få information (artiklarna 12-14) samt att den personuppgiftsansvariga kan ha en skyldighet att göra en konsekvensbedömning och i vissa fall även att samråda med tillsynsmyndigheten (artikel 35.1 samt artikel 36.1).

Utredaren framför på sidorna 51, 774 och 897 att kameror som riktas inåt kupén borde kunna användas efter samtycke och eventuellt en upplysningsskylt. Likaså framförs på sidan 729 att samtycke borde kunna användas i de fall där det är möjligt att ingå ett civilrättsligt avtal. På grund av detta resonemang vill Datainspektionen upplysningsvis framföra följande angående samtycke och avtal som rättslig grund.

Enligt definitionen av samtycke i artikel 4.11 dataskyddsförordningen ska samtycket vara en frivillig viljeyttring. Artikel 7.4 i förordningen fastställer att det vid fastställandet av om ett samtycke är frivilligt ska tas hänsyn till om genomförandet av ett avtal, inbegripet tillhandahållandet av en tjänst, har gjorts beroende av samtycke till sådan behandling av personuppgifter som inte är nödvändig för genomförandet av avtalet. Av dataskyddsförordningens skäl 42 framgår bl.a. att samtycket inte ska betraktas som frivilligt om den registrerade inte har någon genuin eller fri valmöjlighet eller inte utan problem kan vägra eller ta tillbaka sitt samtycke. Detta gör att samtycke normalt är en olämplig rättslig grund om behandlingen av personuppgifter är nödvändig för utförandet av ett avtal. Vidare ska ett samtycke vara frivilligt och kunna återkallas när som helst; det måste normalt finnas en faktisk möjlighet att säga nej till kameraövervakningen som innebär att personen ifråga inte avstår från tjänsten eller varan. Detta gör att samtycke normalt skulle vara en olämplig

grund för kameror som riktas inuti kupén, om det inte finns en faktisk möjlighet att inte samtycka och ändå färdas i fordonet. Samma resonemang kring när samtycke är en lämplig rättslig grund kan även föras vid personuppgiftsbehandling genom de övriga sensorer och upptagningstekniker som beskrivits i betänkandet.

För att det ska vara möjligt att använda kameror på det sätt som beskrivits gäller att det finns en passande rättslig grund, exempelvis allmänt intresse eller intresseavvägning. Detta bör utredas i det fortsatta lagstiftningsärendet.

Övrigt

Utredaren skriver på sidorna 34–35 att lagstiftningen avseende bilstöd, parkeringstillstånd och färdtjänst i framtiden kommer behöva ses över, vilket är en uppfattning Datainspektionen delar. Då det kan handla om mycket känsliga personuppgifter samt behandling som har stor inverkan på människors rättigheter och friheter behöver en sådan översyn göras innan automatiserad fordonstrafik införs inom dessa områden. I det fall personuppgifter ska användas för forskningsändamål är det likaså viktigt att det görs en ordentlig utredning över hur och med vilken rättslig grund detta kan ske, innan sådan forskning påbörjas.

Detta beslut har fattats av tillsynschef Catharina Fernquist efter föredragning av Jennie Grön. Vid den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Hans-Olof Lindblom och juristen Ulrika Bergström deltagit.

Catharina Fernquist, 2018-09-13 (Det här är en elektronisk signatur)